

О. П. ОГЛОБЛИН ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА

Г. Денисенко (кафедра історії)

Серед імен істориків, чиї діла й помисли впродовж багатьох років були перекручені, несправедливо обмовлені, засуджені офіційною пропагандою, а наукові праці вилучені з обігу, стоїть ім'я О. П. Оглоблина.

Палкою любов'ю до рідного краю, до старовини майбутній історик зобов'язаний передусім своїй родині та родовим традиціям. Його батько був нащадком козацького роду, відомого ще за часів Богдана Хмельницького. Мати — з давнього шляхетського роду Лашкевичів — відомих меценатів української культури. Ще навчаючись у III-й Київській гімназії, яку закінчив із золотою медаллю, Оглоблін цікавиться історією Новгородсіверщини, родом з якої були його батьки. Перші наукові дослідження проводить на історико-філологічному факультеті Київського університету св. Володимира в студентському історико-етнографічному гуртку, організатором і керівником якого був професор М. В. Довнар-Запольський. Після закінчення університету Оглоблін працював у школах та вищих навчальних закладах Києва, з 1926 р. — в Академії наук. В цей час з'являються наукові розвідки майбутнього історика, а в 1925 р. — велика праця з історії української фабрики. Як дослідник минущини, Олександр Петрович брав участь у роботі історичного товариства Нестора-літописця в Києві, Наукового товариства краєзнавства в Одесі, Археографічної комісії ВУАН.

Тяжким випробуванням для української інтелігенції були тридцять років. Політичні репресії завдали важкого удару діячам української культури і науки. Не пройшли вони і повз Оглоблина, якого було визнано "класовим ворогом", а праці було вилучено і заборонено. Позбавлений викладацької і наукової роботи вчений проводив велику роботу як заступник директора в Київському Всеукраїнському історичному музеї, Всеукраїнському Центральному архіві стародавніх актів у Києві. Завдяки його зусиллям були організовані науково-дослідні експедиції, під час яких було зібрано великий науковий краєзнавчий матеріал з історії старовинних промислових закладів на Правобережному Поліссі, з історії залізорудної промисловості України в цілому.

В радянські роки, коли безжально нищено культурні пам'ятки, руйновано культові споруди, О. Оглоблін виступив на захист історико-культурної спадщини, зокрема Софійського собору. Під час

німецької окупації він був організатором і директором Музею-Архіву переходної доби Києва, співробітники якого займалися науковою роботою, охороною та збереженням пам'яток. Група науковців музею підготувала виставку "Руйнація більшовиками культурних пам'яток Києва", де було представлено матеріали про пам'ятки монументального мистецтва та архітектури, поруйновані за часів радянської влади. Голова Української Національної Ради, Київської міської управи О. П. Оглоблин, всупереч німецькій окупаційній владі в місті, діяльності підпілля, прагнув полегшити становище населення окупованого міста і зберегти його національний характер. Це стосується перейменування вулиць, підготовки матеріалу про герб м. Києва, охорони пам'яток старовини, роботи музею, відновлення Академії наук. Завдяки напруженій роботі низка академічних установ відновила свою наукову діяльність. В Інституті історії України готувався підручник з історії України, діяла комісія з написання "Історії Києва". Серед членів редколегії та авторського колективу ми зустрічаємо прізвище О. П. Оглоблина. За його пропозицією було ухвалено рішення про підготовку популярного однотомника, розрахованого на масового читача.

Роки в еміграції були сповнені туги за батьківщиною і напруженої праці на ниві історичної науки. Список його друкованих і недрукованих історичних праць, що охоплюють всі періоди історії України, нараховує понад 1000: його перу належить понад 250 статей в "Енциклопедії українознавства". Визначний вчений, професор, який виховав кілька поколінь істориків в Україні і за кордоном, почесний член НТШ, голова Українського історичного товариства, кандидат на звання першого лауреата медалі М. С. Грушевського, яку, на жаль, не отримав, Олександр Петрович займає одне з провідних місць в українській історичній науці. Ім'я талановитого вченого вписано і в аннали українського краєзнавства.

НАЙДАВНІШИЙ ОБРАЗ ЖЕРЦЯ В СКУЛЬПТУРНИХ ПАМ'ЯТКАХ ПРАДАВНЬОЇ УКРАЇНИ

Н. Довженко (кафедра історії)

Пошук ймовірних соціально-історичних моделей для відтворення образів представників різних соціальних стратів прадавніх суспільств складає одне з важливих завдань палеосоціальних реконструкцій.

Постановка такої проблеми в суспільствах доби енеоліту-серед-